

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی گرایش سفال و سرامیک

عنوان: مطالعه تطبیقی مواد و ترکیبات لعاب و نقوش کاشی در دوره صفویان و سه دوره بعد از آن (افشاریان، زندیان و قاجاریان)

استاد راهنمای اول: جناب آقای دکتر احمد اکبری

استاد راهنمای دوم: جناب آقای دکتر جواد دیواندری

دانشجو: اصغر نجف پور

شهریور ماه 95

واژه های کلیدی: کاشی، لعاب، صفویه، قاجاریه،

چکیده:

تحقیق پیشرو کوشیده است با استناد به کتب و منابع قدیمی، ترکیبات و مواد تهیه و تولید لعاب در ساخت کاشی های دوره های مختلف را بررسی نماید. در این رویکرد با توجه به عدم وجود منابع مکتوب در مورد مواد کاشی و روشهای ساخت از دوره صفویان، تلاش شده است مواد و مصالح این دوره را با استناد به منابع قبل از آن در مقایسه با منابع بعد از صفویه شناسائی نماید. رویکرد دیگر نگارنده بر این اصل بوده است که با این بررسی و شناخت دلایلی برای ماندگاری و دوام بهتر و بیشتر این محصولات نسبت به محصولات معاصر بدست آورد تا شاید بتوان در دوره معاصر برای مرمت کاشی کاریهای تاریخی تولیداتی با استحکام و ماندگاری بیشتر بدست آورد. پژوهش حاضر به شیوه توصیفی-تحلیلی با جمع آوری اطلاعات به شیوه اسنادی - کتابخانه ای و میدانی تلاش می کند تا به سوالات مورد نظر پاسخ گوید. در بخشهای ابتدائی تاریخچه ای از چگونگی پیدایش، خاستگاه و مراکز اولیه تولید این محصول در ایران و جهان ارائه شده است. در ادامه به بررسی مواد و ترکیبات سنتی مورد استفاده برای تهیه کاشی و رنگهای متنوع آن پرداخته و با استفاده از منابع قدیمی (قبل از صفویه) مصالح غالب و پر مصرف را در تولید آن بررسی نموده است. در ادامه به مطالعه منابع باقی مانده از دوران بعد از صفویه پرداخته و در نهایت با مقایسه یافته های این بررسی ها نتایج حاصل را مورد ارزیابی قرار داده است. این نتایج اجمالاً عبارتند از: «1- مواد و مصالح در دوره صفویه با دوره های قبل و بعد از آن مشابه است. 2- در هیچ دوره ای برای افزایش خلوص ترکیبات تلاش نمی شده. 3- برای تهیه انواع ترکیبات لعاب (مخصوصاً در تولید زرین فام) لازم نیست حتماً مقادیر عنوان شده در کتب تاریخی را به واحد های امروزی تبدیل کنیم...» جامعه آماری ما در این پژوهش، کلیه بناهای تاریخی ساخته شده در گستره فرهنگی ایران بزرگ در ادوار مختلف بوده است.